

สถานภาพการวิจัยทางภาษาศาสตร์ในประเทศไทย : ระบบหน่วยคำถึงระบบประโยคและความหมาย¹

สุจริตลักษณ์ กีนดุง*

บทความนี้เป็นการนำเสนอ สถานภาพงานวิจัยทางการศึกษาภาษาทั้งระบบและการศึกษาความหมายของผลงานวิจัยภาษาศาสตร์ในประเทศไทย เป็นการนำเสนอต่อเนื่องจาก ฉบับปีที่ 19 ฉบับที่ 2 ซึ่งได้กล่าวถึง การศึกษาระบบหน่วยคำและ ฉบับปีที่ 20 ฉบับที่ 1 ได้กล่าวถึง การศึกษาระบบประโยค ทั้งหมดนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง

“สถานภาพงานวิจัยภาษาศาสตร์ ในประเทศไทย”

การศึกษาระบบภาษากึ่งระบบ

การศึกษาวินิจฉัยภาษาทั้งระบบตั้งแต่ระบบเสียง ระบบคำ ระบบอนุพยางค์และประโยค มีผลงานจำนวนมากมาย บางผลงานก็ศึกษาระบบเสียงโดยสังเขป บางผลงานก็ศึกษาระบบเสียงไว้ในภาคผนวก บางผลงานก็อธิบายเรื่อง

ระบบเสียงในรายละเอียด แต่ผลงานทุกงานก็จะวิเคราะห์ระบบคำ อนุพยางค์และประโยค ผลงานส่วนใหญ่จะเป็นการวิเคราะห์ภาษาไทย กรุงเทพฯ ที่เป็นผลงานภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ มีอยู่บ้างจำนวนไม่มากนัก ผู้วิจัยขอเลือกผลงานบางฉบับที่ศึกษาภาษาไทยกรุงเทพฯ ทั้งระบบมาสังเคราะห์ไว้ในครั้งนี้ จากรายการผลงานที่รวบรวมและค้นหาได้จำนวน 39 เรื่อง ดังต่อไปนี้

ภาษาอังกฤษ				
ลำดับที่	ปีตีพิมพ์	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย	ประเภทเอกสาร
1	1964	(An Outline of Siamese Grammar) Thai Reference Grammar	Noss, Richard Brainard	วิทยานิพนธ์
2	1970	Inter-Sentence Relations in Modern Conversational Thai	Vichin Panupong	หนังสือ
3	1972	Thai Syntax : An Outline	Udom Warotamasikhhadit	หนังสือ
4	1978	An Introduction to Thai Syntax	Ruengdet Pankhuenkhat	หนังสือ
5	1980	Some Characteristics of The /๓๖:/ Language at Sakon Nakhon	Wutichai Jodking	วิทยานิพนธ์

*รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

ลำดับที่	ปีที่พิมพ์	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย	ประเภทเอกสาร
6	1982	The Structure of the Thai Syntax	Arya Gosa	วิทยานิพนธ์

ภาษาไทย

ลำดับที่	ปีที่พิมพ์	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย	ประเภทเอกสาร
7	2510	หลักภาษาไทย	สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์	หนังสือ
8	2513	คำบรรยายภาษาไทยขั้นต้น : ชุมนุมภาษาไทย	ฐะปะนีย์ นาครทรรพ	บทความ
9	2513	คำบรรยายวิชาหลักภาษาไทยขั้นต้น : ชุมนุมภาษาไทย	เรืองอุไร กุศลาสัย	บทความ
10	2514	ลักษณะภาษาไทย	บรรจบ พันธุเมธา	หนังสือ
11	2516	ลักษณะและโครงสร้างภาษาไทย	ดิเรกชัย มัทธนะดิน	หนังสือ
12	2516	การศึกษาภาษาไทยตามแนวภาษาศาสตร์	ประสิทธิ์ กาพย์กลอน	หนังสือ
13	2518	ภาษาถิ่น "ผู้ไทย" นครพนม	วิไลวรรณ ชนิษฐานันท์	บทความ
14	2518	ภาษาศาสตร์เบื้องต้น	อุดม วโรตม์สิขิตติ์	หนังสือ
15	2519	รู้จักภาษาไทย	วิจิตร ยอดสุวรรณ และคณะ	หนังสือ
16	2520	ลักษณะภาษาไทย	อนันต์ อ่วมศาสตร์ และ เนาวรัตน์ อ่วมศาสตร์	หนังสือ
17	2521	การวิเคราะห์ภาษาไทย ตามหลักภาษาศาสตร์	วิจิณณ์ ภาณุพงศ์	เอกสาร
18	2522	หลักภาษาไทย	กฤตวิทย์ ดวงสร้อยทอง	เอกสาร
19	2522	สัทศาสตร์ไทย	ผดุง อารยะวิญญู	เอกสาร
20	2523	ลักษณะภาษาไทย	ปรีชา ทิฉินพงศ์	หนังสือ
21	2523	ภาษาศาสตร์เบื้องต้น	เสาวรัตน์ ดาราวงษ์	หนังสือ
22	2523	สุ. จี. ปุ. ลิ. ภาษาไทย	ยุพา ส่งศิริ	เอกสาร
23	2524	ภาษาศาสตร์ภาษาไทย	จินดา งามสุทธิ	หนังสือ
24	2525	ไวยากรณ์ไทย	นววรรณ พันธุเมธา	หนังสือ
25	2526	ภาษาสะกอม ตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา	เฉลิม มากนวล	หนังสือ

ลำดับที่	ปีพิมพ์	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย	ประเภทเอกสาร
26	2526	ลักษณะของภาษาไทยใหญ่ (ไตฮ้อ) ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย	วรรณา จันทนาคม	วิทยานิพนธ์
27	2527	ลักษณะของภาษาลาวเงี้ยว ที่ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี	นงนุช บึงเผ่าพันธ์	วิทยานิพนธ์
28	2527	ภาษานครไทย	ทิพย์พรรณ ไพบุลย์หวังเจริญ	วิทยานิพนธ์
29	2529	การศึกษาลักษณะของภาษาลาวครั้ง ที่ตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม	จินดา ชาติวงศ์	วิทยานิพนธ์
30	2529	ลักษณะของภาษาไทยลื้อ ที่ตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน	นิภา อัมพรพรวดี	วิทยานิพนธ์
31	2530	ลักษณะภาษาไทยอ้อ (ญ้อ) ที่ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี	ศรีพิน ศรีวิเศษรัฐกุล	วิทยานิพนธ์
32	2531	ภาษาไทยยวน ที่ตำบลท่าช้าง อ.เสนาให้ จ.สระบุรี	เสนห์ ชาวขม้น	วิทยานิพนธ์
33	2532	โครงสร้างของภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์	วิจินตน์ ภาณุพงศ์	หนังสือ
34	2532	การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวน ที่ตำบลห้วยหว้า อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี	จารุวรรณ สุขปิติ	วิทยานิพนธ์
35	2532	ภาษาทัศนาก	ปราณี กุลละวณิชย์ และคณะ	หนังสือ
36	2533	ลักษณะภาษาไต	โกศล ศรีมณี	หนังสือ
37	2534	ภาษาถิ่นเหนือ	กวรรณิการ์ วิมลเกษม	หนังสือ
38	2534	การศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวน ที่ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก	ชลลดา สังวาลทรัพย์	วิทยานิพนธ์
39	2537	ลักษณะภาษาไทยพวนที่จังหวัดสุพรรณบุรี	รัชณี ศรีสุวรรณ	วิทยานิพนธ์

ตารางที่ 1 : ผลงานการศึกษาระบบภาษาทั้งระบบ

จากรายการที่รวบรวมไว้ข้างบนนี้ เพื่อแยกว่าผลงานใดเป็นผลงานเกี่ยวกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ผลงานใดเป็นผลงานเกี่ยวกับ

ภาษาไทยถิ่น ผู้วิจัยจึงได้แบ่งตามเนื้อหาดังกล่าวดังนี้เป็น 2 กลุ่มคือ 1) ในส่วนของภาษาไทยถิ่นจะจัดผลงานเกี่ยวกับภาษาเดียวกัน หรือ

ใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน และ 2) ผลงานเกี่ยวกับภาษาไทยกรุงเทพฯ ทั้งระบบจะจัดเรียงตามปีพิมพ์ ดังต่อไปนี้

ระบบภาษาถิ่น	
ภาษาไทยกรุงเทพฯ	ภาษาไทยถิ่น
Noss (1964)	วิไลวรรณ (2518)
สุทธิวงศ์ (2510)	Wutichai (1980)
ฐะปะนีย์ (2513)	ศรีพิน (2530)
เรื่องอุไร (2513)	นงนุช (2527)
Vichin (1970)	จินดา (2529)
บรรจบ (2514)	จารุวรรณ (2532)
Udom (1972)	ชลลดา (2534)
ประสิทธิ์ (2516)	รัชนี (2537)
ดิเรกชัย (2516)	พิมพ์พรรณ (2527)
อนันต์และเนาวรัตน์ (2520)	วรรณภา (2526)
วิจิณณ์ (2521)	โกศล (2533)
Ruengdet (1978)	นิภา (2529)
ปรีชา (2523)	เสน่ห์ (2531)
จินดา (2524)	กรรณิการ์ (2534)
นววรรณ (2525)	เฉลิม (2526)
Gosa (1982)	

ตารางที่ 2 : ผลการศึกษาภาษาไทยกรุงเทพฯ และไทยถิ่นทั้งระบบ

1) ผลงานเกี่ยวกับภาษาไทย กรุงเทพฯระบบ

ผลงานระดับประโยค ซึ่งเป็นการศึกษาทั้งเรื่องระบบเสียง โครงสร้างวลี อนุภาคย์และประโยคแบบต่าง ๆ ของภาษาไทยกรุงเทพ ทั้งระบบ เล่มแรกที่จะกล่าวถึงก็คือ ผลงานที่ชื่อ Thai Reference Grammar (1964) ของนักภาษาศาสตร์ชาวอเมริกันที่ชื่อ Richard B. Noss หนังสือเล่มนี้เป็นผลงานจากงานวิทยานิพนธ์ของเขาที่ชื่อ An Outline of Siamese Grammar (1964) การวิเคราะห์ภาษาไทยของ Noss เป็นการวิเคราะห์ตามแนวไวยากรณ์โครงสร้างแบบหน่วยและการจัดหน่วย (Items and Arrangement) ซึ่งในหนังสือเล่มนี้มีการวิเคราะห์เรื่องเสียงด้วย เป็นหนังสือที่สมบูรณ์ที่มีผู้อ้างอิงอยู่เสมอ Noss ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในประเทศไทยระหว่างปี 1950-1952 และในช่วงฤดูร้อน ปี 1961 นั่นคือใช้ผู้บอกภาษาคนไทย Noss ระบุในบทที่ 1 เกี่ยวกับเรื่องระบบเสียงว่าการวิเคราะห์เรื่องระบบเสียงและการใช้สัญลักษณ์ส่วนใหญ่ของเขามีพื้นฐานจากงานของ Mary Haas และ Subhanka (1954)² แต่มีความแตกต่างในเรื่องของรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ บทที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ระบบหน่วยคำและระบบวากยสัมพันธ์ บทที่ 3 เป็นการวิเคราะห์กลุ่มคำที่จัดว่าเกิดเป็นอิสระโดยลำพังได้ เช่น ในกลุ่มคำที่เรียกว่า Substantives ก็

สรรพนาม คำชี้เฉพาะ คำลักษณะนาม และคำจำนวนนับ กลุ่มคำที่เรียกว่า Predicatives ก็จะกล่าวถึง คำ Model Verbs คำคุณศัพท์ คำกริยากรรม และคำกริยาบ่งความสมบูรณ์ ฯลฯ ส่วนบทที่ 4 ก็กล่าวถึง กลุ่มคำที่จัดว่าเป็นคำไม่ สามารถเกิดโดยลำพังได้ เช่น กลุ่มคำบุพบท จะกล่าวถึงกลุ่มคำ “ใน” กลุ่มคำ “จาก” กลุ่มคำ “โดย” กลุ่มคำ “รอบ” กลุ่มคำ “สัก” และกลุ่มคำอื่น ๆ ในกลุ่มคำเชื่อมก็กล่าวถึง กลุ่มคำ “เดียว” กลุ่มคำ “ถ้า” กลุ่มคำ “ซึ่ง” และกลุ่มคำ “จึง” ฯลฯ และแน่นอนว่าในงานนี้ Noss ได้ศึกษาเรื่องกลุ่มคำลงท้ายประโยค (Sentence particles) ไว้ด้วย ทั้งยังได้ให้ตัวอย่างบทสนทนาสั้น ๆ เพื่อแสดงสถานการณ์การใช้คำลงท้ายในภาษาไทยด้วย

ผลงานที่เป็นการวิเคราะห์ภาษาไทยทั้งระบบอีกงานหนึ่ง ซึ่งเป็นงานของนักภาษาศาสตร์ไทยคือ ผลงานของ Vichin Panupong ที่ชื่อ Inter-Sentence Relations in Modern Conversational Thai (1970) ซึ่งเป็นผลงานที่จัดพิมพ์โดยสยามสมาคม จากผลงานวิทยานิพนธ์ในปี 1962 ของ Vichin Chantavibulya ที่ชื่อเดียวกัน การวิเคราะห์ของ Vichin เป็นการวิเคราะห์ตามแนวไวยากรณ์โครงสร้างโดยใช้กรอบประโยคทดสอบ (Test Sentence Frames) หนังสือเล่มนี้ต่อมาได้จัดทำเป็นภาษาไทย ชื่อ โครงสร้างของภาษาไทยระบบไวยากรณ์ (2521) และได้มีการ

ตีพิมพ์ซ้ำอีกหลายครั้ง หนังสือที่ตีพิมพ์ในปี 2521 นี้ส่วนหนึ่งเป็นงานจากงานวิทยานิพนธ์และมีการวิจัยปรับปรุงเพิ่มเติมด้วย เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้แบ่งเป็น 2 ภาค ภาคหนึ่งว่าด้วยระบบไวยากรณ์ไทยหรือโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาไทย ภาคสองว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างประโยคที่เรียงกันมาในบทสนทนาในภาษาไทย ซึ่งในบทที่ 1 เป็นเรื่องโครงสร้างของคำในภาษาไทย³ บทที่ 2 เป็นเรื่องของประโยคที่แบ่งเป็นประโยคเริ่มและประโยคไม่เริ่ม (Non-initiating Sentences) ซึ่งนับว่าเป็นผลงานแรกที่แยกความแตกต่างระหว่างประโยคทั้งสองประเภทนี้ในบทสนทนาในภาษาไทย นอกจากนี้ยังได้มีการวิเคราะห์ประโยคในภาษาไทยเป็นประโยคสามัญ (Simple Sentences) ประโยคซับซ้อน (Complex Sentences) ประโยคผสม (Compound Sentences) และประโยคเชื่อม (Linked) บทที่ 3 เป็นเรื่องของลักษณะของประโยคสามัญทั้งส่วนของประโยคและโครงสร้าง ซึ่งวิจันต์แยกความแตกต่างระหว่างส่วนมูลฐาน (Primary Constituents) และส่วนเสริมของประโยค (Secondary Constituents) บทที่ 4 เป็นเรื่องการจำแนกหมวดคำ บทที่ 5 เป็นเรื่องวลี คำจำกัดความ ชนิดและโครงสร้าง และบทที่ 6 เป็นเรื่องคำจำกัดความ ชนิด และหน้าที่ของอนุภาคย์ วิจันต์ (1962, 1970, 2521) ได้วิเคราะห์ระบบไวยากรณ์ภาษาไทยทั้งระบบโดยใช้แนวตาม

แบบไวยากรณ์โครงสร้างและได้แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์และการอธิบายไวยากรณ์ไว้เป็นขั้นตอน ซึ่งนับว่าเป็นแนวทางที่สำคัญต่อการวิเคราะห์ภาษาก็คือ “ระบบไวยากรณ์ไทยเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างคำที่เรียงกันอยู่ในประโยคซึ่งเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน เราจึงจำเป็นต้องพิจารณาความสัมพันธ์ของคำที่ละชั้น คือดูว่าในแต่ละชั้นคำ ๆ นั้นมีฐานะเป็นอะไร แล้วจึงพิจารณาว่าในฐานะนั้นเกี่ยวข้องกับคำหรือกลุ่มคำอื่น ๆ อย่างไร” (วิจิตรน, 2521:107) การพิจารณาความเกี่ยวข้องของคำในชั้นเดียวกัน จะทำให้เห็นความสัมพันธ์ของคำในแนวขวาง และการพิจารณาความเกี่ยวข้องของคำระหว่างชั้นต่าง ๆ คนละชั้นกันก็จะทำให้ได้เห็นความสัมพันธ์ของคำในแนวตั้ง’ และนี่เองคือที่มาของชื่อวิทยานิพนธ์ในภาคภาษาอังกฤษว่า *Inter-Sentence Relations in Modern Conversation Thai*⁵ สิ่งที่สำคัญอีกสิ่งหนึ่งที่วิจิตรน (2521) ได้ให้กับวงการภาษาศาสตร์ภาษาไทยคือ ภาคผนวกในหนังสือซึ่งได้สรุปแนวความคิดของนักภาษาศาสตร์โครงสร้างอย่างสังเขป (111-129) และในบทนำของหนังสือเล่มเดียวกันนี้ยังได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างไวยากรณ์เดิม (Traditional Grammar) และไวยากรณ์โครงสร้าง (Structural Grammar) ไว้ด้วยในหน้า 1-4 เรื่องของระบบเสียงในภาษาไทยก็ถูก

รวบรวมไว้ในตอนท้ายของหนังสือด้วยในหน้า 132-150 งานวิจัยต่างๆ ในการวิเคราะห์โครงสร้างภาษาไทยตามแนวไวยากรณ์โครงสร้างตามแบบของวิจิตรน (2524)⁶ นี้มีจำนวนมากมายตามที่ได้สังเคราะห์ไว้แล้วในเรื่องการศึกษาระบบคำ และในเรื่องการศึกษาระบบประโยค ผลงานวิจัยโครงสร้างระดับวลีและประโยคอีกเล่มหนึ่งที่สำคัญคืองานของ Udom Warotamasikhadit คือ *Thai Syntax : An Outline* (1972) ซึ่งก็เช่นเดียวกับผลงาน 2 เล่มแรก ผลงานนี้ก็เป็ผลงานจากงานวิทยานิพนธ์ที่ชื่อเดียวกัน ในปี 1963 การวิเคราะห์ของ Udom เป็นการวิเคราะห์ตามแนวไวยากรณ์ปริวรรตซึ่งในบทนำ (1972:11) ระบุว่า การวิเคราะห์โครงสร้างระดับวลีและประโยคในภาษาไทยโดยใช้ทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรตนั้น มีผู้ศึกษาไว้ท่านแรกคือ Chalao Chaiyaratana (1961)⁷ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบวากยสัมพันธ์ไทย-อังกฤษ แต่การวิเคราะห์ของ Chalao ใช้ข้อมูลจำนวนไม่มากนักจากบทสนทนาของผู้บอกภาษา 5 คน และนิทานที่เล่าโดยคนไทย 5 คน ดังนั้นในงานของ Udom (1972) จึงได้พยายามใช้ทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรตวิเคราะห์ภาษาไทยทั้งระบบโดยเริ่มจากบทที่ 1 ชุดกฎโครงสร้าง (Phrase Structure) บทที่ 2 ชุดกฎปริวรรตทั่วไป (Generalized Transformations) บทที่ 3 ชุดกฎปริวรรตที่ไม่บังคับ (Optional Grammatical Transformations) เช่น กฎแสดง

คำถาม กฎแสดงการซ้ำ กฎการตัดทิ้ง (Deletion) กฎการสลับที่ (Inversion) ฯลฯ บทที่ 4 ชุดกฎปริวรรตที่บังคับ (Obligatory Grammatical Transformations) เช่น กฎเกี่ยวกับเรื่องจำนวนนับ กฎเกี่ยวกับการกระทำซึ่งกันและกัน (Reciprocal) ฯลฯ ส่วนในภาคผนวกก็เป็นตารางแสดงหน่วยเสียงสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ในภาษาไทย ในคำนำของหนังสือเล่มนี้ Udom ได้ระบุการใช้แนววิเคราะห์ตามทฤษฎีปริวรรตนี้เป็นการตามแนววิเคราะห์ของ Noam Chomsky ในระยะต้น ๆ (1957)⁸ และไม่มีโอกาสจะปรับปรุงตามแนวไวยากรณ์ปริวรรตในระยะหลัง แต่อย่างไรก็ตามงานนี้ ก็มีผู้ใช้อ้างอิงถึงเสมอ มา และเป็นต้นแบบของการวิเคราะห์ตามแนวไวยากรณ์ปริวรรตในระยะต่อ ๆ มาอีกมากมายเช่นกัน ผลงานที่เป็นการวิเคราะห์ไวยากรณ์ไทยทั้งภาษาอีกงานหนึ่งที่จะกล่าวถึงในที่นี้ คืองานของนงวรรณ พันธุเมธา ที่ชื่อ *ไวยากรณ์ไทย* (2525) เป็นการวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดของผู้เขียนเอง รวมกับแนวคิดจากทฤษฎีไวยากรณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็ไวยากรณ์โครงสร้างไวยากรณ์ปริวรรต ไวยากรณ์การก ฯลฯ เนื้อหาสำคัญนั้นมุ่งบรรยายลักษณะของคำ และการบรรยายลักษณะของประโยค ลักษณะการประกอบคำเข้าเป็นประโยคและกลุ่มประโยคในภาษาไทย แต่ไม่รวมเรื่องระบบเสียงและการสร้างคำ หนังสือเล่มนี้แบ่งเป็น 20 บท

ด้วยกัน คือ บทที่ 1 เป็นบทนำ บทที่ 2-7 เป็นเรื่องลักษณะของคำ บทที่ 8 เป็นเรื่องวลี บทที่ 9-12 เป็นเรื่องประโยค บทที่ 16 เป็นการใช้ประโยคแสดงเจตนา บทที่ 13-15 และบทที่ 17 เป็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงประโยคและการเรียบเรียงความคิดเป็นประโยค บทที่ 18-19 เป็นเรื่องประโยคสัมพันธ์และประโยคสนทนา และบทที่ 20 เป็นเรื่องไวยากรณ์กับความหมาย การเรียงลำดับหัวข้อเรื่องในหนังสือเล่มนี้มีระบบและชัดเจนดี ง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีการอธิบายและให้ตัวอย่างประกอบที่ดีและมีแบบฝึกหัดเพื่อทำความเข้าใจให้ดีขึ้นด้วย

ผลงานอื่น ๆ ซึ่งเป็นการศึกษาระบบไวยากรณ์ในภาษาทั้งระบบมีอีกมากมาย เช่น ผลงานของ Ruengdet Pankhuenkhat (1978) ซึ่งใช้ไวยากรณ์แนวเดิมร่วมกับไวยากรณ์โครงสร้างในการวิเคราะห์ปริวรรตแบบปี 1957 ในการวิเคราะห์และยังมีผลงานอีกมากมายที่กล่าวถึงไวยากรณ์ภาษาไทยในหนังสือหลักภาษาไทยและหนังสือภาษาศาสตร์เบื้องต้น ซึ่งผู้วิจัยจะไม่นำมาสังเคราะห์ในงานนี้เพราะมีจำนวนมากจริง ๆ เช่น จินดา งามสุทธิ (2524) ดิเรกชัย (2516) บรรจบพันธุ์เมธา (2514) ประสิทธิ์ กาศย์กลอน (2516) ปรีชา ทิชนิพนธ์ (2523) เรื่องอุไร กุศลาคัย (2513) สุธวิวงศ์พงศ์ไพบูลย์ (2510) เสาวรัตน์ ดาราวงษ์ (2523) อนันต์ อ่วมศาสตร์ (2520) และทั้งหมดนี้ได้มีการ

สังเคราะห์โดยลัดดาวัลย์ เพิ่มเจริญ ในหนังสือบรรณนิทัศน์ หนังสือภาษาศาสตร์ภาษาไทยที่เขียนด้วยภาษาไทย (2526)⁹ แล้ว

2) ผลงานเกี่ยวกับภาษาไทยกับ ทีวีระบบ

นอกจากการศึกษาภาษาทั้งระบบของภาษาไทยกรุงเทพฯ ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนี้แล้ว ยังมีผลงานอีกจำนวนหนึ่งที่เป็นการศึกษาวิเคราะห์ภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ทั้งระบบ ส่วนหนึ่งจะเป็นผลงานวิทยานิพนธ์และอีกส่วนหนึ่งจะเป็นบทความ เช่น ผลงาน “ภาษาถิ่นผู้ไทยนครพนม” ของ **วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์** (2518) ซึ่งเป็นการศึกษาระบบเสียงและกลุ่มคำบางกลุ่ม ได้แก่ คำสรรพนาม คำลักษณนาม คำที่ใช้ในประโยค คำถามเพื่อแสดงให้เห็นอย่างกว้างๆ ว่า ภาษา “ผู้ไทย” มีลักษณะแตกต่างหรือคล้ายกับภาษาไทยถิ่นอื่นอย่างไรบ้าง

● ผลงานวิทยานิพนธ์ของ Wutichai Jodking เรื่อง **Some Characteristics of The /ŋɔː/ Language at Sakon Nakhon** (1980) เป็นการศึกษาโดยใช้แนววิเคราะห์ตามทฤษฎีแทกมีมิก ศึกษาโครงสร้างคำ วลี อนุพยางค์และประโยคในภาษาญ้อ

● วิทยานิพนธ์ของ ศรีพิน ศิริวิศิษฐ์กุล เกี่ยวกับภาษาย้อ (ญ้อ) ที่ตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี (2530) ศึกษาเรื่องระบบเสียง การจำแนกคำตามตำแหน่งและหน้าที่ของคำ

ในประโยค ลักษณะคำประสม คำผสม คำซ้ำและคำซ้อน การเรียงคำในประโยค รวมทั้งศึกษาความหมายของคำในภาษาญ้อโดยเปรียบเทียบกับความหมายของคำในภาษาญ้อกับภาษาไทยมาตรฐาน

● ผลงานของนางนุช ปู่เผ่าพันธ์ (2527) เป็นการศึกษาลักษณะของภาษาลาวแวงที่ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี ศึกษาทั้งเรื่องระบบเสียง ศึกษาระบบคำในเรื่องลักษณะคำและหมวดคำ ศึกษาวลีในเรื่องชนิดของวลีและโครงสร้างของวลี และศึกษาระบบประโยค ในเรื่องลักษณะการเรียงคำ รูปประโยคชนิดของประโยคและโครงสร้างของประโยค

● ผลงานของจินดา ซาติวงษ์ (2529) เป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาลักษณะของภาษาลาวครั้งที่ตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม โดยศึกษาเรื่องระบบเสียงระบบคำ วลีและประโยค

● ผลงานวิทยานิพนธ์ของ จารุวรรณ สุขปิติ (2532) ศึกษาลักษณะภาษาลาวพวนที่ตำบลหัวหว้า อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี ผลงานของชลลดา สังวาลทรัพย์ (2534) ศึกษาลักษณะของภาษาลาวพวนที่ตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก และผลงานของรัชณี ศรีสุวรรณ (2537) ศึกษาภาษาไทยพวนที่จังหวัดสุพรรณบุรี ผลงานทั้งหมดนี้ศึกษาเรื่องระบบเสียงระบบคำ วลีและประโยคในภาษา

ลาวพวน แต่เป็นภาษาไทยพวนที่อยู่คนละจังหวัดกัน

● ผลงานของพิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ (2527) เป็นการศึกษาภาษาานครไทย โดยศึกษาเรื่องระบบเสียง ระบบคำ และโครงสร้างการเรียงคำของวลีและประโยค เหมือนกับงานอื่น แต่ต่างจากงานอื่นตรงที่พิมพ์พรรณ ได้ชี้ให้เห็นว่าระบบคำเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นลักษณะเฉพาะของภาษาานครไทย เพราะมีการใช้คำบางคำต่างจากภาษาไทยถิ่นอื่น ๆ เช่น คำลำดับญาติ คำลงท้าย และการใช้คำศัพท์บางคำ

● วิทยานิพนธ์ของวรรณา จันทนาคม (2529) เป็นการศึกษาลักษณะภาษาไทยใหญ่ (ไต้อ๋อ) ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยศึกษาลักษณะทั่วไปของภาษาไทยใหญ่ ศึกษาระบบเสียง ระบบคำ ความหมายและการเรียงคำในภาษาไทยใหญ่ (ไต้อ๋อ) รวมทั้งได้ชี้ให้เห็นความแตกต่างของภาษาไทยใหญ่ (ไต้อ๋อ) กับภาษาไทยมาตรฐานทั้งในเรื่องระบบเสียง เรื่องคำศัพท์ ซึ่งภาษาไทยใหญ่ (ไต้อ๋อ) จะรักษาศัพท์ดั้งเดิมไว้มากกว่าภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งยังศึกษาเรื่องคำลงท้ายในภาษาไทยใหญ่ได้ด้วย นอกจากนี้ยังได้ศึกษาภาษาไทยใหญ่ในระดับข้อความในการเล่านิทานด้วย

● ผลงานของโกศล ศรีมณี (2533) เป็นการศึกษาภาษาไต ที่ใช้พูดกันอยู่ในกลุ่มชาวไทยใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งศึกษาใน

เรื่องระบบเสียง ระบบคำ ทั้งประเภทของคำ ชนิดของคำ และระเบียบของคำ ระบบโครงสร้างศึกษาประโยค ชนิดของประโยค และประเภทของประโยค

● งานวิทยานิพนธ์ของนิภา อัมพรพรรค (2529) เป็นการศึกษาลักษณะภาษาไทยลื้อที่ตำบลปากค้อ อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ในเรื่องระบบเสียง ระบบคำ และระบบไวยากรณ์ซึ่งศึกษาเรื่องวลี ศึกษาชนิดของวลีและโครงสร้างของวลี และเรื่องของประโยคศึกษาการเรียงคำ รูปประโยค และชนิดของประโยค ทั้งยังได้กล่าวถึงความแตกต่างทางด้านเสียงของภาษาไทยลื้อกับภาษาไทยมาตรฐานอีกด้วย

● งานวิทยานิพนธ์ของเสน่ห์ ชาวขมิ้น (2531) เป็นการศึกษาภาษาไทยยวน ที่ตำบลท่าช้าง อำเภอเสาให้ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการศึกษาเรื่องระบบเสียง ระบบคำ ระบบไวยากรณ์ ซึ่งเป็นเรื่องของการเรียงคำ และได้กล่าวถึงความแตกต่างทางระบบเสียงของภาษาไทยยวนกับภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาไทยยวนกับภาษาเชียงใหม่ด้วย

● ผลงานเรื่องภาษาถิ่นเหนือของกรรณิการ์ วิมลเกษม (2534) เป็นเอกสารคำสอน เป็นการศึกษาเรื่องระบบเสียงภาษาถิ่นเหนือ เรื่องโครงสร้างพยางค์ เรื่องการประกอบคำหรือการสร้างคำ เรื่องความแตกต่างทางด้านคำศัพท์ระหว่างภาษาไทยมาตรฐานและ

ภาษาถิ่นเหนือ เรื่องคำและการใช้คำชนิดต่าง ๆ ในภาษาถิ่นเหนือ เรื่องประโยค รวมทั้งยังมีตัวอย่างข้อความภาษาถิ่นเหนือ ซึ่งเป็นนิทาน 3 เรื่อง และศึกษาเรื่องบทสนทนาภาษาถิ่นเหนืออีกด้วย 2 หัวข้อสุดท้ายที่กรรณิการ์ศึกษาไว้นี้เป็นการศึกษาในระดับที่สูงกว่าระดับประโยค นอกจากนี้ในการเขียนตัวอย่างภาษาถิ่นเหนือนั้น ได้ให้ทั้งตัวสัทอักษรและตัวอักษรไทยด้วย

● ผลงานของเฉลิม มากนวล (2526) เป็นการศึกษาภาษาที่พูดที่ตำบลสะกอม อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ทำในเรื่องระบบเสียง รูปแบบพยางค์ สำนวน และประโยคในภาษาสะกอม

การศึกษาความหมาย

การศึกษาวិชาয়ทางด้านอรรถศาสตร์ (Semantics) ในภาษาไทยมีจำนวนไม่มากนัก ส่วนหนึ่งของการศึกษาความหมายจะเป็นการศึกษาวิเคราะห์หน่วยสร้างทางภาษาควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ความหมาย ผู้วิจัยได้กล่าวถึงผลงานเหล่านี้บางส่วนในหัวข้อที่สังเคราะห์ไว้แต่ต้นทั้งในเรื่องของคำนามวลี และกริยาวลี ผลงานที่วิเคราะห์เรื่องความหมายโดยตรงส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาคำ ความหมายของคำ การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ คำหลายความหมาย ฯลฯ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมารวบรวมไว้ในตารางต่อไปนี้จำนวน 37 เรื่อง

ภาษาอังกฤษ

ลำดับที่	ปีที่พิมพ์	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย	ประเภทเอกสาร
1	1966	Some Aspects of Semantic Structure in Standard Thai	Gething, Thomas Wilson	วิทยานิพนธ์
2	1968	Structural Redundancy in Thai Semantics	Gething, Thomas W.	บทความ
3	1972	Aspects of Meaning in Thai Nominals	Gething, Thomas W.	หนังสือ
4	1974	Negation in Thai: A Study in Semantic Relationships	Kanita Roengpitya	บทความ
5	1977	Polysemy and Historical Semantics in Thai	Gething, Thomas W.	บทความ
6	1979	Two Types of Semantic Contrast Between Thai and Lao	Gething, Thomas W.	บทความ
7	1982	A Semantic Study of Royal and Sacerdotal Usages in Thai	Kanita Kanasut Roengpitya	วิทยานิพนธ์
8	1988	Semantic Analysis of the Thai Language	Vachira Terayanont	วิทยานิพนธ์
9	1994	'Holding/Carrying' Words in Northern Thai <Kam Myang>	Constable, Peter	บทความ

ภาษาไทย

ลำดับที่	ปีที่พิมพ์	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย	ประเภทเอกสาร
10	2512	การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำสำนวน และลำดับของคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์	วัลยา วิมุกตะลพ	วิทยานิพนธ์
11	2517	ภาษากับการหาความจริง	ปรีชา ช่างขวัญยืน แปลจากจอห์น วิลสัน	หนังสือ
12	2522	การวิเคราะห์ความหมายของคำ	จินดา งามสุทธิ	บทความ
13	2523	การศึกษาการละกริยาในภาษาพูดในกรุงเทพฯ ตามแนวอรรถศาสตร์	พรทิพย์ พุกผาสุก	วิทยานิพนธ์
14	2524	คำและความหมายในภาษาลาวโซ่ง	พนิดา เย็นสมุทร	วิทยานิพนธ์
15	2524	การแสดงความหมายของคำ "ก็" ในภาษาไทย	วิยะดา สอ้านวงศ์	วิทยานิพนธ์
16	2525	คำถามแบบตอบรับปฏิเสธในภาษาไทย : การวิเคราะห์เชิงอรรถศาสตร์	จิตรภรณ์ เกียรติไพบูลย์	บทความ

ลำดับที่	ปีที่พิมพ์	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย	ประเภทเอกสาร
17	2525	ความหมายของคำ 'ขึ้น' กับ 'ลง'	สุดาพร ลักษณะนิยนาวิน	บทความ
18	2526	ชุดปัญหาปรัชญา : ปรัชญาภาษา	กীরดี บุญเจือ	หนังสือ
19	2526	การใช้เกณฑ์เพื่อทดสอบคำพ้องความหมาย ภาษาไทย	ประสิทธิ์ ภาพย์กลอน	บทความ
20	2526	การศึกษาความหมายแฝงของคำว่า 'ผู้หญิง' จากความเปรียบในบทเพลงไทยสากล	สุภา อังกระวรรณ	วิทยานิพนธ์
21	2526	เรื่องคำ 'ตัด' ในภาษาไทย	สุวิไล เปรมศรีรัตน์	บทความ
22	2527	รายงานการวิจัยเรื่อง 'วิเคราะห์การจัดความหมายประจำคำ (Lexical meaning) ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493	ประสิทธิ์ ภาพย์กลอน	บทความ
23	2527	ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่าง คำนามกับคำกริยาในประโยคภาษาไทย	ภาณุ สังขะวร	วิทยานิพนธ์
24	2527	การเปลี่ยนแปลงความหมายในภาษาไทย	ลักษณะ ดาวรัตน์หงษ์	บทความ
25	2528	คลังคำไวพจน์	กาญจนา นาคสกุล	บทความ
26	2528	การรวมความหมายในคำกริยาภาษาไทย	ศรินทิพย์ วัชรวัฒน์กุล	วิทยานิพนธ์
27	2530	การปริวรรตความหมายของคำ	พัธนี โชติกเสถียร	บทความ
28	2531	นามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน : การวิเคราะห์ทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์	วนิดา เจริญสุข	วิทยานิพนธ์
29	2531	สกรรมกริยาบอกอาการและ การเปลี่ยนแปลงในภาษาถิ่นเชียงใหม่ : การศึกษาความคล้ายคลึงกันของ ความหมาย	อุบลรัตน์ พันธุ์มินทร์	วิทยานิพนธ์
30	2532	วิสัถลักษณ์ปัจจัยในการสื่อความทางภาษา	พิณทิพย์ ทวยเจริญ	บทความ
31	2533	กริยาแสดงทิศทางลงในภาษาไทย (ลง/ตก)	สุมาลี แพลชะเรตตี	บทความ
32	2533	ความสัมพันธ์ทางอรรถศาสตร์ระหว่าง คำนามกับคำกริยาในโครงสร้างหน่วยแก่น ของกริยาวลี	สุรีย์ ศิริพัฒน์	บทความ
33	2533	การศึกษาทางสัทอรรถศาสตร์ของคำลงท้าย ในภาษาระยอง	สมจิตต์ รัตน์ลักษณ์	วิทยานิพนธ์

ลำดับที่	ปีพิมพ์	ชื่อเรื่อง	ชื่อผู้วิจัย	ประเภทเอกสาร
34	2533	คำไวพจน์ในหมวดคำกริยาแสดงอาการ ในภาษาถิ่นสงขลา	นาง บุญด็ก	วิทยานิพนธ์
35	2534	การวิเคราะห์แนวคิดเชิงอรรถศาสตร์ ในภาษิตไทย	พรเพ็ญ สุรัตน์นันท	วิทยานิพนธ์
36	2535	การวิเคราะห์ความหมายของคำ	พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์ หนังสือ	
37	2536	การศึกษาคำกริยาแสดงอาการ โดยไม่กระทบกระเทือนผู้อื่น หรือสิ่งอื่น ในภาษาไทยโดยการจัดกลุ่มทางความหมาย	ชลธิชา สุดมสุข	วิทยานิพนธ์

ตารางที่ 3: ผลงานการศึกษาความหมาย

ผลงานศึกษาวิจัยด้านความหมายในภาษาไทยมีจำนวนไม่มากเท่าไรนัก ผู้วิจัยขอแบ่งผลงานเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) ผลงานเกี่ยวกับความหมายในระดับคำ และ 2) ผลงานเกี่ยวกับความหมายในระดับสูงกว่าคำ ดังต่อไปนี้

1) ผลงานเกี่ยวกับความหมายในระดับคำ

ผลงานส่วนหนึ่งที่กล่าวถึงเรื่องความหมายในการศึกษาภาษาไทยจะรวมอยู่ในหนังสือและตำราภาษาไทย เช่น หนังสือชื่อ **ลักษณะภาษาไทย** ของบรรจบ พันธุเมธา (2514) บทความเรื่อง **“ความหมาย”** ในหนังสือตำราภาษาไทย 3 เล่ม 3 สาขาวิชา

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาราช ของเพียรศิริ วงศ์วิภา-
นันท (2525) ตำรา **เรื่องการศึกษา
เรื่องของภาษา** ของสุโร พงษ์ทอง-
เจริญ (2519) ฯลฯ ซึ่งผลงานทั้งหมด
นี้ผู้วิจัยจะไม่นำมาสังเคราะห์ใน
รายละเอียดในงานสถานภาพ
ฉบับนี้¹⁰

● บทความของจินตางามสุทธิ (2522) เรื่อง **“การวิเคราะห์ความ
หมายของคำ”** เป็นการรวบรวม
บททวนทฤษฎีเกี่ยวกับความหมาย
ของนักปรัชญาและนักภาษาศาสตร์
ตะวันตกไว้โดยสังเขป

● นอกจากนี้ยังมีเอกสารคำ
สอนของพรพิลาส เรื่อง **โชติวิทย์**
(2535) เรื่อง **“การวิเคราะห์ความ
หมายคำ”** เป็นการอธิบายเรื่อง

ความหมายของคำและแสดงวิธี
การวิเคราะห์ทั้งวิธีการวิเคราะห์
หมวดความหมาย และวิธีการ
วิเคราะห์หน่วยอรรถต่าง ๆ และมี
แบบฝึกหัดด้วย

● ผลงาน 2 ผลงานต่อไปนี้เป็นงานเกี่ยวกับทฤษฎีอรรถศาสตร์
ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดจำแนก
คำและข้อความอย่างมีเหตุผล
และวิธีสอบความจริงแบบต่าง ๆ อยู่
ด้วย ผลงานแรกเป็นของปรีชา
ข้างขวัญยืน (2517) เรื่อง **“ภาษา
กับการหาความจริง”** และผลงานที่
สองเป็นของกิริติ บุญเจือ (2526)
เรื่อง **“ชุดปัญหาปรัชญา : ปรัชญา
ภาษา”**

ผู้วิจัยขอเริ่มการศึกษาวิจัย
ด้านความหมายที่ผลงานของ

Thomas W. Gething ชื่อ **Some Aspects of Semantics Structure in Standard Thai** (1966) ซึ่งเป็นผลงานวิทยานิพนธ์ และต่อมาได้ตีพิมพ์เป็นหนังสือ ชื่อ **Aspects of Meaning in Thai Nominals** (1972) ผลงานของ Gething ใช้ข้อมูลทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนในภาษาไทยมาตรฐาน วิธีการวิเคราะห์ใช้วิธีการวิเคราะห์ตามแนวอรรถศาสตร์ (Semantic Analysis) โดยเริ่มจากการทบทวนทฤษฎีการวิเคราะห์หน่วยประกอบทางความหมาย (Componential Analysis) และทฤษฎีการวิเคราะห์แนวเพิ่มพูน (Generative analysis)" จากนั้นก็นำข้อมูลในภาษาไทยโดยเฉพาะในส่วนของที่เกี่ยวกับนามวลีมาวิเคราะห์ ซึ่งได้แก่ กลุ่มคำสรรพนาม กลุ่มคำเรียกเครือญาติ ตามแนวคิดการวิเคราะห์ในสองทฤษฎี จากนั้น Gething ได้นำกลุ่มคำอื่นๆ เช่น กลุ่มคำเรียกพระภิกษุ สามเณร กลุ่มคำเรียกลักษณะคำประพันธ์ในภาษาไทย กลุ่มคำเรียกแม่น้ำลำคลองต่าง ๆ กลุ่มคำเรียกยานพาหนะ กลุ่มคำเรียกเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม กลุ่มคำเรียกสถานที่ที่มีรั้วล้อมรอบ (Enclosure terms) กลุ่มคำมาตราวัดในแนวนอน และกลุ่มคำเรียกอาวุธประจำตัว (Personal weapon terms) มาทดสอบโดยใช้วิธีวิเคราะห์อรรถลักษณะและการวิเคราะห์แนวเพิ่มพูน ผลการวิเคราะห์ทั้งในการวิเคราะห์คำสรรพนาม คำเรียกเครือญาติและกลุ่มคำอื่นๆ Gething สรุปว่าองค์ประกอบทางความหมาย

(Semantic component) หรือที่เรียกว่า "Seme" นั้นมีความสำคัญในการวิเคราะห์คำในภาษาไทย และการนำความคิดเรื่องกลุ่มคำ (Set concept) มาวิเคราะห์ภาษาไทย เป็นสิ่งที่ช่วยให้เห็นโครงสร้างทางความหมายที่ชัดเจนขึ้นในการวิเคราะห์ความหมายในภาษาไทย ทั้งนี้โดยสามารถระบุเป็นกฎความสัมพันธ์ทางความหมายได้ ส่วนบทความชื่อ "Structural redundancy in Thai semantics" ของ Gething (1968) ก็เป็นการนำเสนอส่วนหนึ่งจากวิทยานิพนธ์โดยใช้ตัวอย่างจากกลุ่มคำเรียกภิกษุสามเณรในภาษาไทยเป็นข้อมูลแสดงให้เห็นถึงความซ้ำซ้อนของกฎทางความหมายในภาษาไทย (Redundancy rule)

ผลงานของ Kanita Kanasut Roengpitya (1982) เรื่อง **A Semantic Study of Royal and Sacerdotal Usages in Thai** เป็นการศึกษาโครงสร้างทางความหมาย โดยใช้แนวทฤษฎีของ Wallace Chafe (1970)¹² ที่เรียกว่าไวยากรณ์ของความหมาย (Semantic Grammar) ในการวิเคราะห์ ซึ่งการวิเคราะห์ตามแนวนี้ นอกจากจะต้องกล่าวถึงเรื่องความสัมพันธ์ของผู้พูด-ผู้ฟังและผู้ที่ถูกกล่าวถึงแล้ว ยังมีเรื่องลักษณะส่วนตัวของผู้พูด (Personality of the speaker) และสถานการณ์การใช้อีกด้วย (Situations) จากการศึกษาปรากฏว่า คุณสมบัติประจำคำของคุณสมบัติทางปริบทมีความสัมพันธ์กันใน

การตัดสินใจที่จะใช้คำ ซึ่งความสัมพันธ์นี้ถูกกำหนดโดยตัวกำหนดทางความหมาย (Semantic Constraints) และตัวกำหนดทางความหมายนี้เองที่เป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ความเข้าใจ และความรู้สึก ตัวของผู้พูดในแต่ละสถานการณ์ทางวัจนะที่จะเลือกใช้คำเช่นไร

ผลงานที่จะสังเคราะห์ต่อไปนี้เป็นส่วนใหญ่เป็นผลงานเกี่ยวกับความหมายของคำ มีทั้งที่เป็นเรื่องความหมายของคำโดยทั่วไป ความหมายของคำใดคำหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ ฯลฯ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะขอสังเคราะห์ผลงานเหล่านี้ไปตามปีพิมพ์ของผลงานแต่ละฉบับ

● เริ่มด้วยผลงานของวัลยา วิมุทตะลพ (2512) เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำสำนวน และลำดับคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยแบ่งสมัยรัตนโกสินทร์เป็น 2 ระยะเวลา คือ สมัยแรกนับตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 6 และสมัยปัจจุบันตั้งแต่รัชกาลที่ 7 จนถึงปัจจุบัน ผลการศึกษาปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลง 3 ประการคือ ประการแรกการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ มีทั้งที่รูปเหมือนกันและใช้ในความหมายที่เหมือนกัน และที่ใช้ในความหมายที่ต่างกัน มีทั้งที่ใช้ในความหมายเหมือนกันแต่มีรูปต่างกัน และมีทั้งที่เป็นคำที่ใช้ในสมัยแรกแต่ในสมัยปัจจุบันไม่มีใช้แล้วหรือมีใช้ในภาษาถิ่นเท่านั้น นอกจากนั้นยังพบว่าคำบางหมวด

เช่น หมวดคำบุพพท และหมวดคำลักษณะนามมีที่ใช้แตกต่างกันระหว่างสองสมัย ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงของจำนวนบางจำนวนไม่มีใช้ในสมัยปัจจุบัน บางจำนวนที่มีใช้แต่ก็เปลี่ยนแปลงไปทางด้านถ้อยคำหรือความหมาย ประการที่สามมีการเปลี่ยนแปลงในด้านลำดับคำ

● บทความสั้น ๆ ของ Thomas W. Gething (1977) ชื่อ "Polysemy and Historical Semantics in Thai" เป็นการนำวิธีการสืบสร้างภายใน (internal reconstruction) ซึ่งเป็นวิธีการทางภาษาศาสตร์ภาคประวัติมาใช้ในการศึกษาโครงสร้างทางความหมายของคำว่า "ใจ" ในภาษาไทย ซึ่งจากการศึกษา Gething สรุปว่าคำว่า "ใจ" นั้นมี 2 ความหมายคือ 1) ลมหายใจ (breath) และ 2) หัวใจ (heart) เป็นความหมายเฉพาะ (Specialization) ส่วนอีก 2 ความหมายคือ 1) จิตใจ (mind) และ 2) กำลังใจ (spirit) เป็นความหมายที่ขยายออก (Extension) แทนความรู้แต่เดิมที่ว่า "ใจ" มี 3 ความหมายคือ 1) หัวใจ 2) จิตใจ 3) กำลังใจ และมีความหมายว่า 4) ลมหายใจเป็นความหมายรอง

● วิทยานิพนธ์ของวิยะดา สอ้านวงศ์ (2524) เป็นการศึกษาการแสดงความหมายของคำ "ก็" ในภาษาไทย โดยเน้นที่การใช้ในบทสนทนา และศึกษาคำว่า "ก็" ในเชิงประวัติและวิวัฒนาการทางความหมายในแต่ละสมัย โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารที่เป็นศิลาจารึก

และหนังสือที่แต่งในสมัยต่าง ๆ ที่เป็นร้อยแก้ว ในการศึกษาการแสดงความหมายของคำว่า "ก็" ในบทสนทนาโดยใช้เกณฑ์ตำแหน่งและหน้าที่ ปรากฏว่า "ก็" อาจมีตำแหน่งในประโยคสนทนาได้ 3 ลักษณะคือ

1) เป็นคำเชื่อมถ้าปรากฏหน้าคำเดี่ยวๆ ซึ่งจะแสดงความหมายเน้นย้ำ หรือบอกอารมณ์ และเจตนาของผู้พูดในทำนองทำท่ายหรือหงุดหงิดเบื่อหน่าย หรือบอกความหมายที่มีอยู่ในตัวเอง (เช่น แหม กินก่อนไม่เรียกเลย-ก็หิวนี่) หรือบอกความหมายทางโครงสร้างประโยค เช่น (เธอจะให้หมวกเขามั้ย ถ้าเขามา-ก็ให้)

2) แต่ถ้าเป็นคำเชื่อมปรากฏหลังคำเดี่ยว เช่น หลังคำนามหรือสรรพนามจะแสดงความหมายได้ว่า แสดงการตัดพ้อต่อว่า หรือเงินอายหรือเดือนให้หยุด ถ้าปรากฏหลังคำกริยาและหลังคำวิเศษณ์จะแสดงความหมายเน้นที่ทำให้เกิดผล (เช่น เหนื่อยจัง-พักเสียก่อน เหนื่อยก็) ถ้าปรากฏอยู่หลังคำสันธานบางคำ จะแสดงความหมายขัดแย้งทำนองแบ่งรับเพียงครึ่งเดียว (เช่น ฉันว่ากระป๋องตัวนี้สีมันลายมากเกินไป เธอว่ายังไง-แต่ก็เกิด)

3) เมื่อปรากฏอยู่ระหว่างคำเดี่ยวจะแสดงความหมายว่าตามใจคู่สนทนา หรือบอกความหมายว่าอนุญาตให้ผู้อื่นกระทำตามที่ขอหรือบอกความไม่สนใจ หรือบอกความตั้งใจไม่ยอมแพ้ หรือบอกความคล้ายคลึงตามว่าสิ่งที่พูดเป็นอย่างหนึ่ง

ในหลายอย่างที่มี คำว่า "ก็" สามารถปรากฏอยู่กับกลุ่มคำซึ่งจะมีทั้งตำแหน่งหน้ากลุ่มคำ ระหว่างกลุ่มคำ 2 กลุ่ม และท้ายกลุ่มคำ ซึ่งก็จะแสดงความหมายบอกความเน้นยังกลุ่มคำนั้น ๆ หรือบอกความหมายทางโครงสร้าง หรือบอกความหมายประจำคำ นอกจากนี้คำว่า "ก็" ยังอาจจะปรากฏอยู่ในประโยค หรือปรากฏอยู่ในเนื้อความยาว ๆ ก็ได้

จากการศึกษาเชิงประวัติของคำว่า "ก็" พบว่าในสมัยสุโขทัยมีคำ "ก็" ใช้อยู่ 3 คำ คือ "ก็" "ก็ดี" "ก็ได้" "ก็" จะทำหน้าที่เชื่อมข้อความ ส่วนคำ "ก็ดี" "ก็ได้" ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์บอกความเสมอภาคเทียบกัน ส่วนในสมัยพระมหาธรรมราชาลิไทย มีคำวิเศษณ์ใช้ร่วมกับคำ "ก็" เพิ่มขึ้นอีกหลายคำ เช่น "ครับ...ก็" "บัดนั้น...ก็" "อันว่า...ก็" "แล้ว...ก็" ฯลฯ ซึ่งก็จะให้ความหมายแสดงโครงสร้างประโยคเป็นส่วนใหญ่ จากสมัยพระมหาธรรมราชาลิไทย จนถึงสมัยรัชกาลที่ 4 คำว่า "ก็" มีการใช้ไม่แตกต่างกันมากนัก ในสมัยรัชกาลที่ 5 คำว่า "ก็" เริ่มแสดงให้เห็นความหมายประจำคำ และความหมายแสดงอารมณ์และเจตนาของผู้พูดมากขึ้น

บทความ 2 บทความต่อไปนี้เป็นบทความเกี่ยวกับคำที่แสดงทิศทางในภาษาไทย บทความแรกของสุดาพร ลักษณะนิยานาวิน (2525) เกี่ยวกับความหมายของคำว่า "ขึ้น" กับ "ลง" ซึ่งกล่าวว่า คำว่า "ขึ้น"

กับ “ลง” เป็นคำที่มีความหมายตรงกันข้าม หรือมีลักษณะตรงกันข้ามหรือปฏิลักษณะ (Opposition) ซึ่งนอกจากจะใช้เป็นคำกริยา ยังใช้เป็นคำหลังกริยา (Post verb) ได้ด้วย และสุดาพร, (2525 : 82) ได้เสนอว่า “การที่เราสามารถนำคำว่า “ขึ้น” และ “ลง” ซึ่งเป็นคู่ปฏิลักษณะในเรื่องของทิศทางมาใช้กับคำตรงข้ามแบบสัมพันธ์ เพราะคำว่า “ขึ้น”

และ “ลง” จะช่วยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพของสิ่งๆหนึ่งกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไป หรือที่จะเปลี่ยนแปลงในอนาคต และการใช้คำว่า “ขึ้น” นั้นอาจจะถูกนำมาใช้เพื่อแสดงทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพเก่าแก่ ฯลฯ ในขณะที่การใช้คำว่า “ลง” จะแสดงทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงไปก็ได้”

● ส่วนบทความของสุมาลี แพลชะเรตตี (2533) เป็นบทความเกี่ยวกับกริยาแสดงทิศทางลงในภาษาไทย คือคำว่า “ลง” และ “ตก” ซึ่งเป็นการศึกษาแนวทางในการแยกลักษณะเด่นหรือคุณสมบัติของคำที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกัน โดยพิจารณาจากประธานของกริยาเป็นหลัก และพอจะสรุปได้ดังนี้คือ

กริยา	ประธาน	ลักษณะพิเศษ	ความหมาย
ลง	1. คน (ผู้ทำกริยา)	แสดงความตั้งใจ	ไปสู่เบื้องล่าง
ตก	1. คน (ผู้ทำกริยา)	แสดงความไม่ตั้งใจ	ไปสู่เบื้องล่าง
ลง	2.1 สิ่งของธรรมดาเคลื่อนที่ไม่ได้	สิ่งของเบา ซ้ำๆ	ไปสู่เบื้องล่าง [กริยา]
ตก	2.1 สิ่งของธรรมดาเคลื่อนที่ไม่ได้	สิ่งของหนัก รวดเร็ว	
ลง	2.2 สิ่งของเคลื่อนที่ได้	สิ่งของเบา	ไปสู่เบื้องล่าง
ตก	2.2 สิ่งของเคลื่อนที่ได้	สิ่งของหนัก	
ลง	3. สิ่งที่ต้องจับต้องได้	แสดงได้ด้วยตัวเลขเท่านั้น	ไปสู่ที่ต่ำกว่า-ลดลง
ตก		แสดงได้ด้วยตัวเลขหรือไม่ก็ได้	

บทความของประสิทธิ์ ภาพย์กลอน (2526) เป็นการนำเสนอเกณฑ์สำหรับทดสอบคำพ้องความหมาย ซึ่งมีหลายประการ เช่น เกณฑ์การแทนที่ เกณฑ์การเทียบคู่กับคำอื่นที่มีความหมายตรงข้ามกัน เกณฑ์ส่วนประกอบของความหมาย (Semantic Components) สำหรับเกณฑ์การแทนที่ ถ้าหากว่าคำคู่ใดเป็นคำพ้องความหมายกันก็จะต้องเปลี่ยนแทนกันในสิ่งแวดล้อม

(บริบท) เดียวกันได้ เกณฑ์การเทียบคู่ นั้น ถ้าคำคู่ใดมีความหมายตรงข้ามกับคำ ๆ เดียวกันก็น่าจะเป็นคำพ้องความหมายได้ ส่วนเกณฑ์ส่วนประกอบของความหมาย ถ้าคำคู่ใดมีส่วนประกอบของความหมายเหมือนกันก็เป็นคำพ้องความหมายกัน

บทความในปี พ.ศ. 2527 ของประสิทธิ์ ภาพย์กลอน เป็นรายงานการวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การจัด

ความหมายประจำคำ (Lexical meaning)” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2493 ซึ่งเป็นการศึกษาการจัดความหมายประจำคำของคำพ้องความหมาย (Synonym) คำที่มีความหมายหลายนัย (Polysym) คำพ้องเสียง (Homonym) คำพ้องรูป (Heteronym) คำที่มีความหมายตรงกันข้าม (Antonym) คำบอกจำพวดย่อย (Hyponym) และคำประสม (Compound

Lexemes) การศึกษานี้ศึกษาใน 2 ประเด็นใหญ่คือ 1) คำแต่ละชนิด ดังกล่าวมีการจัดความหมาย ประจำคำในลักษณะอย่างไร และ 2) มีการจัดความหมายในลักษณะใดบ้างที่ขาดเกณฑ์ที่เป็นระเบียบ ซึ่ง ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดความหมายประจำคำในพจนานุกรมมิได้มีแบบจำกัดตายตัวเป็นแบบเดียว แต่อาจจัดความหมาย ในรูปคำชนิดต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน หลายแบบ และการจัดความหมาย ประจำของ คำแต่ละชนิดจะมี ลักษณะไปในแนวที่สังเกตได้ เช่น ถ้าเป็นคำพ้องความหมายก็มักจะ บอกความหมายโดยใช้คำพ้อง ความหมายด้วยกัน หรือใช้คำพ้อง ความหมายร่วมกับคำที่มีความหมายตรงกันข้าม และ/หรือใช้การ อธิบายความบอกระดับของภาษา (Register) บอกการเกิดร่วมกับคำอื่น (Collocation) บอกตัวอย่างการใช้ คำประกอบด้วย ฯลฯ

● บทความ 2 บทความต่อไป นี้เป็นการศึกษากลุ่มคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกันหรือใกล้เคียงกัน ที่มักจะเรียกว่าเป็นไวยากรณ์ แต่ที่จริงไม่ได้มีความหมายเหมือนกัน อย่างแท้จริง บทความของสุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2526) เป็นการศึกษา คำ “ตัด” ในภาษาไทย ส่วนบทความของกาญจนา นาคสกุล (2528) เป็นการศึกษาคำไวยากรณ์กร ทำอาหารหรือของให้สุก

● บทความของลักขณา ตา-รัตนหงษ์ (2527) เป็นการศึกษา เรื่องการเปลี่ยนแปลงความหมาย

ในภาษาไทย โดยศึกษาถึงสาเหตุ และปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย เช่น ความหมายเลื่อนลง (สะบัก) คำที่ไม่มีที่ใช้หรือไม่ทราบที่มา (ฝากบ่าเรือ) การขาดความรู้เกี่ยวกับความหมาย ของคำ (วิก) ฯลฯ และศึกษา ลักษณะการเปลี่ยนแปลงทาง ความหมายในภาษาไทย 3 ลักษณะ คือ ความหมายแคบเข้า (หุง) ความหมายกว้างออก (สวน) และความหมายย้ายที่ (สันดาน)

● ผลงานวิทยานิพนธ์ของ ศรีนทิพย์ วัชรวัฒนากุล (2528) เป็นการศึกษาการรวมความหมาย ในคำกริยาในภาษาไทยตามแนว ของ Jeffrey S. Gruber (1976)¹³ ศึกษาเฉพาะการรวมความหมาย ของคำนามหรือบุพบทวลีไว้ใน คำกริยาเท่านั้น โดยศึกษาลักษณะ การเกิดของการรวมความหมาย และศึกษาว่าการรวมความหมาย ในคำกริยานั้นเกี่ยวข้องกับกรกฎใดบ้าง

● วิทยานิพนธ์ของชลธิชา สุดमुख (2536) เป็นการศึกษาคำกริยาเช่นกัน แต่เป็นการศึกษาคำกริยาในภาษาไทย ที่แสดงอาการ เคลื่อนที่โดยไม่กระทบกระเทือน ผู้อื่นหรือสิ่งอื่น โดยใช้ทฤษฎีการจัดกลุ่มความหมาย (Semantic Field Theory) จากการศึกษาปรากฏว่า ทฤษฎีการจัดกลุ่มทางความหมาย สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ ความหมายของคำที่มีความหมาย ใกล้เคียงกันได้เป็นอย่างดี ทำให้ เห็นความสัมพันธ์ทางความหมาย

ของคำเหล่านั้นได้ชัดเจนมากขึ้น

2) ผลงานเกี่ยวกับความหมายใน ระดับสูงกว่าคำ

ผลงานที่กล่าวถึงแล้วข้างต้น เป็นการศึกษาคำความหมายในระดับ คำเป็นส่วนใหญ่ ผลงานที่จะกล่าว ถึงต่อไปนี้เป็นการศึกษาความหมายในระดับสูงกว่าระดับคำ ผลงานแรกเป็นของ Kanita Roengpitya (1974) เป็นการศึกษาการปฏิเสธใน ภาษาไทยโดยศึกษาความสัมพันธ์ ทางอรรถศาสตร์ ทั้งนี้โดยใช้ทฤษฎี ของ Wallace L. Chafe (1970b)¹⁴ ที่นำเสนอไว้ในหนังสือ **Meaning and Structure of Language** การ ศึกษาเรื่องการปฏิเสธในภาษาไทย ที่เป็นทั้งการวิเคราะห์การปฏิเสธใน ภาษาไทย และเป็นการนำทฤษฎี มาทดลองใช้วิเคราะห์ภาษาอื่นซึ่ง ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้ศึกษากล่าว ว่าจากการปรับปรุงทฤษฎีเพียงเล็กน้อย แนวทฤษฎีนี้ก็สามารณนำมา ใช้วิเคราะห์ประเภททางความหมายของคำนามและคำกริยาใน ภาษาไทยได้ดี

● งานวิทยานิพนธ์ของ จิตราภรณ์ เกียรติไพบูลย์ (2525) เป็นการศึกษาคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ-ในภาษาไทย โดยใช้การ วิเคราะห์เชิงอรรถศาสตร์จากเกณฑ์ ที่ว่าผู้พูดมีข้อมูลในเรื่องคำตอบ ทำให้สามารถแบ่งคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ 1) คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธชนิด คำถามแท้ หรือคำถามที่ผู้พูดมี ข้อมูลเกี่ยวกับคำตอบน้อยมากไม่

สามารถจะคาดคะเนคำตอบได้ และ 2) คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธชนิด คำถามทดสอบหรือคำถามที่ผู้พูดมี ข้อมูลในเรื่องคำตอบมากพอที่จะ สามารถคาดคะเนคำตอบได้

งานวิทยานิพนธ์ของพรทิพย์ พุกผาสุก (2523) เป็นการศึกษาการ ละครियाในภาษาพูดในกรุงเทพฯ ตามแนววรรณศาสตร์ ซึ่งใช้ทฤษฎี วรรณศาสตร์ของ Wallace L. Chafe¹⁵ ในการวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์ สรุปได้ว่าการละครियाในภาษาไทย อาจเกิดได้ในประโยคที่สัมพันธ์กัน 9 ลักษณะ คือ 1) ในลักษณะการ คล้อยตามกัน 2) ในลักษณะการ แสดงความตรงกันข้าม 3) ในลักษณะ การเลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง 4) ใน ลักษณะการเปรียบเทียบกัน 5) ใน ลักษณะการแสดงเวลา 6) ในลักษณะ การแสดงตัวอย่าง 7) ในลักษณะ การซ้ำเนื้อความ 8) ในลักษณะการ ตอบ 9) ในลักษณะการถาม ซึ่งการ ละครियाจะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อกริยานั้น เป็นสาระที่กล่าวแล้วและไม่ใช่เป็น สาระสำคัญซึ่งผู้พูดต้องการเน้น หรือย้ำ

● ผลงานของภาณุ สังขะวร (2527) เป็นงานวิทยานิพนธ์ที่ศึกษา ความสัมพันธ์ทางวรรณศาสตร์ ระหว่างคำนามกับคำกริยาใน ประโยคภาษาไทยว่ามีได้กี่แบบ และศึกษาบทบาทของคำเชื่อมที่มี ต่อความสัมพันธ์ทางวรรณศาสตร์ ระหว่างคำนามกับคำกริยาด้วย ผล การวิจัยปรากฏว่าคำนามมีความ สัมพันธ์ทางวรรณศาสตร์กับคำ กริยาได้ 16 ลักษณะคือ ผู้ทำ ผู้ทรง

สภาพ ผู้ประสบ ผู้ถูก ผล ผู้รับ ประโยชน์ ผู้เสริม ผู้ร่วม เครื่องมือ สาเหตุ เวลา สถานที่ จุดหมาย แหล่งเดิม หน่วยวัดและลักษณะ ส่วนคำเชื่อมก็จะมีบทบาทช่วย แสดงความสัมพันธ์ทางวรรณ ศาสตร์ระหว่างคำนามและคำกริยา ได้หลายลักษณะเช่นกัน

● นอกจากนี้ยังมีผลงานของ สุรีย์ ศิริพัฒน์ (2533) ซึ่งเป็นการ ศึกษาความสัมพันธ์ทางวรรณ ศาสตร์ระหว่างคำนามกับคำกริยา ในโครงสร้างหน่วยแก่นของกริยา โดยใช้แนวคิดตามไวยากรณ์การก ในการวิเคราะห์

การศึกษาทางวรรณศาสตร์ นอกจากจะมีการศึกษาในระดับคำ ระดับสูงกว่าคำเท่าที่ได้สังเคราะห์ จากผลงานที่ค้นหาได้แล้ว ยังมีการ วิเคราะห์ทางวรรณศาสตร์อีกแนว หนึ่ง ซึ่งเป็นการศึกษาความเปรียบ หรือภาษาิตในภาษาไทย ซึ่งได้แก่ ผลงานวิทยานิพนธ์ของสุภา อังกรระ วรานนท์ (2526) ศึกษาความหมาย ของความเปรียบเกี่ยวกับผู้หญิง จากบทเพลงไทยสากลเพื่อหา ความหมายแฝงของคำว่า “ผู้หญิง” โดยใช้ทฤษฎีการวิเคราะห์หน่วย ประกอบทางความหมาย (Componential Analysis) ในการวิเคราะห์ หาอรรถลักษณะของแบบเปรียบ

● ส่วนบทความของพัชนี โชติกลเสถียร (2530) เป็นเรื่องการ ปริวรรตความหมายของคำใน วรรณคดีไทย โดยใช้แนวทฤษฎีของ Wallace L. Chafe¹⁶ ในการวิเคราะห์ วิธีการเปลี่ยนแปลงความหมาย

ของคำโดยสร้างกฎทางวรรณศาสตร์

● ผลงานของพรเพ็ญ สุวีร์ต- นันท์ (2534) เป็นการวิเคราะห์ แนวคิดของภาษิตไทยจากหนังสือ 7 เรื่อง โดยใช้วิธีวิเคราะห์ตามแนว การแบ่งหมวดหมู่ของ Peter Mark Roget มาเป็นเกณฑ์ในการศึกษา ภาษาิตไทย

● ส่วนผลงานของวนิดา เจริญสุข (2531) เป็นการศึกษา หลักเกณฑ์ในการตั้งนามสกุล ความหมายของนามสกุล และ คำนิยมที่สะท้อนในความหมาย ของนามสกุลของคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเป็นการศึกษาทางวรรณศาสตร์ ชาติพันธุ์ (Ethnosemantic study) เป็นการศึกษาที่ขยายกว้างออกไป จากการศึกษาเรื่องความหมาย โดยตรง จัดว่าเป็นงานที่น่าสนใจ มาก

การวิเคราะห์ทางด้านวรรณ ศาสตร์ที่เกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นก็มี อยู่บ้าง แม้จะไม่มากนัก เท่าที่ รวบรวมได้ ได้แก่ ผลงานวิทยา นิพนธ์เรื่อง คำและความหมาย ในภาษาลาวโซ่ง ของพนิดา เย็น- สมุทร (2524) ใช้ข้อมูลจากผู้ออก ภาษาลาวโซ่ง ตำบลหนองสองห้อง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบกับภาษา ไทยมาตรฐานด้วย

● ผลงานของอุบลรัตน์ พันธุ- มินทร์ (2531) เป็นวิทยานิพนธ์ที่ รวบรวมกลุ่มสกรรมกริยาบอก อากาการและการเปลี่ยนแปลงใน ภาษาถิ่นเชียงใหม่ ทั้งนี้โดยมุ่ง ศึกษาที่ความคล้ายคลึงกันของ

ความหมาย ใช้วิธีการวิเคราะห์อรรถลักษณะตามแนวคิดของ Eugene A. Nida¹⁷ ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปแนวคิดการวิเคราะห์อรรถลักษณะของ Nida แนวคิดของ A Lehrer และแนวคิดของพรพิลาศ เรื่องโชติวิทย์ รวมทั้งแนวคิดเรื่องการกรของนักภาษาศาสตร์ตะวันตก และนักภาษาศาสตร์ไทยไว้ด้วย

นอกจากนี้ก็มีผลงานของ Peter Constable (1994) ในบทความ "‘Holding/Carrying’ Words in Northern Thai(Kam Myang)" ผลงานของ สมจิตต์ รัตน์ลักษณะ (2531) เป็นการศึกษาทางสัทอรรถศาสตร์ของคำลงท้ายในภาษาระยอง ซึ่งศึกษาทั้งลักษณะทางเสียงของคำลงท้ายในภาษาระยอง และศึกษาความหมายของถ้อยความที่ผู้พูดแสดงออกด้วยลักษณะทางเสียงของคำลงท้าย งานวิทยานิพนธ์ของนง

บุญลัก (2534) เป็นการศึกษาคำไวพจน์ในหมวดคำกริยาแสดงอาการในภาษาถิ่นสงขลา

● ผลงานสุดท้ายที่จะกล่าวถึงในที่นี้เป็นผลงานของ Vachira Terayanont (1988) ซึ่งเป็นงานวิทยานิพนธ์ที่วิเคราะห์อรรถศาสตร์ของภาษาไทยบางส่วนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาใช้กับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้แนวทฤษฎีที่เรียกว่า Distributed Word Expert Parsing¹⁸

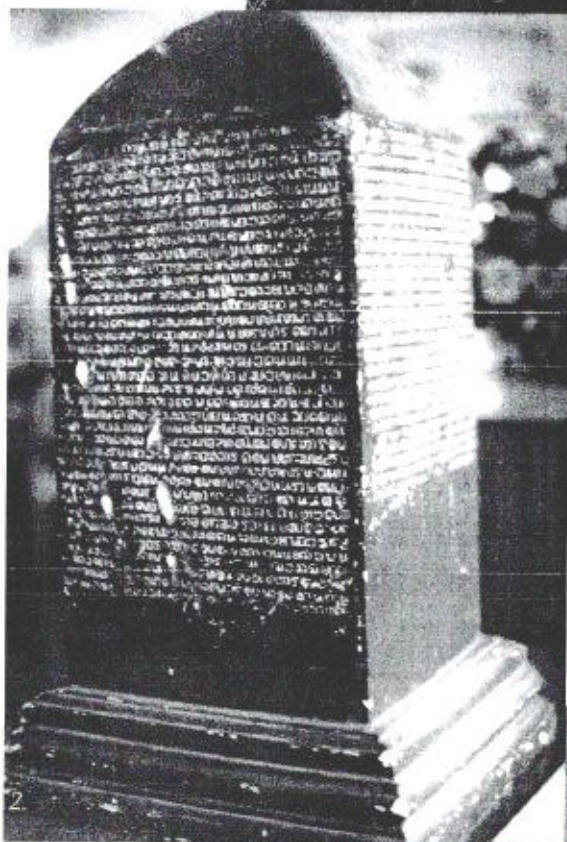
สรุป

การศึกษาวิจัยทางภาษาศาสตร์ในประเทศไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระบบภาษาทั้งระบบทั้งภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาไทยถิ่น จะเป็นผลงานที่ใช้แนวคิดทางภาษาศาสตร์ในระยะต้น ทั้งไวยากรณ์โครงสร้างและ

ไวยากรณ์ปริวรรต (ระยะแรก) เท่าที่ค้นหาชื่อและต้นฉบับได้ ยังไม่มีผลงานใดใช้ไวยากรณ์ปริวรรตในระยะหลังหรือใช้แนวความคิดทางภาษาศาสตร์สมัยใหม่ในการวิเคราะห์ภาษาไทยทั้งระบบ ส่วนหนึ่งของผลงานทั้งหมดจะเป็นผลงานวิทยานิพนธ์ อีกส่วนหนึ่งจะเป็นผลงานหนังสือเกี่ยวกับลักษณะภาษาไทยหรือภาษาศาสตร์ของภาษาไทย ส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาเรื่องความหมายในภาษาไทยนับว่ายังมีผลงานน้อยมากเมื่อเทียบกับการศึกษาเรื่องอื่น ๆ ในประเทศไทยที่รวบรวมได้ทั้งหมด ส่วนหนึ่งเป็นการศึกษาความหมายโดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์หน่วยประกอบทางความหมาย (Componential Analysis) อีกส่วนหนึ่งศึกษาโดยใช้แนวคิดไวยากรณ์ของความหมาย (Semantic Grammar)

เชิงอรรถ

- ¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัยเรื่อง "สถานภาพงานวิจัยภาษาศาสตร์ในประเทศไทย" ซึ่งเป็นงานวิจัย ที่ได้รับการสนับสนุนทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประเภททุนอุดหนุนวิจัยประจำปีงบประมาณ 2537 และทุนอุดหนุนการพิมพ์เผยแพร่ จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี 2540 ดำเนินการโดย สมทรง บุรุษพิณฑ์ สุจริตลักษณ์ ดิมดวง และ โสภนา ศรีจำปา การเสนอบทความจะนำเสนอเฉพาะหัวข้อที่ผู้เขียนเป็นผู้รับผิดชอบในการศึกษาวิจัยและจะนำเสนอเป็นตอน ๆ ตามหัวข้อที่เสนอไว้ในรายงานการวิจัย โดยจะนำเสนอในวารสารภาษาและวัฒนธรรม ต่อเนื่องจากที่ รองศาสตราจารย์ ดร. สมทรง บุรุษพิณฑ์ ได้นำเสนอในส่วนต้นไปแล้วตั้งแต่ฉบับปีที่ 18 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2540 จนถึง ฉบับปีที่ 19 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2543 ในส่วนที่ว่าด้วยระบบหน่วยคำเชิงระบบประโยคและความหมายนี้จึงนำเสนอในฉบับปีที่ 19 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม) 2543 ไปที่ละตอนต่อเนื่องกันไป ผลงานวิจัยภาษาศาสตร์ในประเทศไทยที่ได้รับรวบรวมศึกษาและสังเคราะห์ในครั้งนี้เป็นผลงานในระหว่างปี พ.ศ. 2506-2536 (ค.ศ. 1963-1993)
- ² Mary Haas and Heng R. Subhanka. *Spoken Thai*. New York: Henry Holt, 1954.
- ³ ได้สังเคราะห์ไว้แล้วในเรื่องการศึกษาระบบคำ
- ⁴ รายละเอียดได้ในบทสรุปของวิจิตร (2521)
- ⁵ Leslie M. Beebe ได้ทำ Review หนังสือ ฉบับที่ตีพิมพ์โดยสยามสมาคมไว้ในวารสารสยามสมาคม ฉบับที่ 59, (1971), pp. 245-248
- ⁶ ผู้วิจัยใช้หนังสือของวิจิตร (2521) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 10 ในปี พ.ศ. 2532
- ⁷ ดู Chakao Chaiyaratana. *A Comparative Study of English and Thai Syntax*. Ph.D. Dissertation, University of Indiana 1961.
- ⁸ ดู Noam Chomsky. *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, Massachusetts: The M.I.T. Press, 1965.
- ^{9,10} ดูรายละเอียดจาก ถัดจากวิจิตร. *เพิ่มเจริญ* (2526) บรรณนิทัศน์-หนังสือภาษาศาสตร์ภาษาไทยที่เขียนด้วยภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ¹¹ ดู Jerold J. Katz, and Paul M. Postal. *An Integrated Theory of Linguistic Descriptions* (Research Monograph No. 26) Cambridge: The M.I.T. Press, 1964. Jerold J. Katz, and Jerry A. Fodor. "The Structure of a Semantic Theory." *Language*, XXXIX (1963), pp. 170-210.
- ^{12,13,14} ดู Wallace L. Chafe, *Meaning and the Structure of Language*. Chicago and London: University of Chicago, 1970.
- ¹⁵ ดู Jeffrey S. Gruber. *Lexical Structures in Syntax and Semantics*. Amsterdam: North Holland, 1976.
- ¹⁶ ดู Eugene A. Nida, *Componential Analysis of Meaning*. The Hague: Mouton and Co.N.V., 1975, pp 32 - 67.
- ¹⁷ ดู Chuck Rieger and Steve Small. "Toward a Theory of Distributed Word Expert Natural Language Parsing." *IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics*, และ Chuck Rieger and Steve Small, "Parsing and Comprehending with Word Experts (A Theory and its Realization)." *Strategies for Natural Language Processing*. Wendy G. Lehnert and Martha M. Ringle, eds Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc. 1982, 39-147.

ภาพตัวอย่างแบบแผนการสื่อความหมายในสังคมไทย

1. การแสดงธรรมเป็นแบบแผนการสื่อความหมายของสังคมไทยที่สืบเนื่องมาแต่โบราณ
2. จารึกหรือการเขียน การบันทึกเป็นอีกแบบแผนหนึ่งที่สังคมไทยใช้สืบสานภูมิปัญญามาแต่อดีต
3. การบอกเล่า เช่น การเล่านิทาน การเล่าเรื่องเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ก็เป็นอีกแบบแผนหนึ่งที่น่าิยมใช้มาแต่เดิม

